

НАЦИОНАЛНА МУЗИКАЛНА АКАДЕМИЯ
„Проф. ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ“
ИНСТРУМЕНТАЛЕН ФАКУЛТЕТ, КАТЕДРА „ПИАНО“

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на **Ян Си (Китай)** –
редовна докторантка към катедра „Пиано“, Инструментален факултет
на ДМА „Проф. П. Владигеров“

на тема:

**„Сюитни цикли в българската клавирна музика след 80-те години
на XX век – интерпретационни проблеми“**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по шифър 8.3 „Музикално и танцово изкуство“

Рецензент: проф. д. изк. Филип Христов Павлов

жив. гр. София 1712, ж.к. Младост III, бл. 317, вх. А, ап. 3

Ян Си е родена в Китай през 1995 г. Завършва своето висше музикално образование с квалификационната степен „магистър“ в Университет по музика. През 2015 г., вече в България, продължава своето обучение като студентка по пиано в подготвителния клас на проф. д-р Даниела Андонова в НМА „Проф. П. Владигеров“. Нейните качества и постигнато изпълнителско развитие са добра атестация да кандидатства за продължаване на обучението си в докторантска програма. През следващата 2016 г. е зачислена като редовен докторант към Клавирната катедра на Инструменталния факултет с научен ръководител проф. д-р Даниела Андонова. Владеенето на чужди езици дава широки възможности за задълбочено образование и комуникативни способности, които са необходимо изискване за последващо научно развитие.

През годините на продължаващото следване в Академията, Ян Си участва активно в редица продукции и концерти, които усъвършенстват нейните изпълнителски качества и активират солистичното ѝ развитие. В резултат на това, тя постига и своите успехи в международни клавирни конкурси: Лауреат на конкурса „Музиката и земята”, София, 2017 г., който е дал старт на много български музиканти към международната сцена. Носител на награда за най-добро изпълнение на руска музика; Втора награда на клавирния конкурс „Пиано Крайова”, Румъния, 2017 г.

Ян Си има сценична практика и като изпълнител на българско музикално творчество. Важна част от представените от нея в различни концерти български клавирни творби са обект на научното ѝ изследване, на задълбочени интерпретационни и теоретични анализи в дисертационния труд. Очевидна е сериозната връзка на научните интереси с пространната и качествена музикална подготовка на десертантката. Тези обстоятелства са логично свързани и представляват добра и обширна база за изказване на собствени научни позиции и за представяне на теоретични изводи и заключения.

Предвид новите изисквания в образователната система, няма съмнение, че **избраната тема е твърде актуална** и предполага съвременни педагогически подходи в специализираното обучение по пиано. Модерната педагогика е насочена към изграждането на съответни компетенции, които трябва да удовлетворяват нивата на инструментално развитие през различните степени на обучение.

Структурата на дисертационния труд е изградена от увод, 5 основни глави заключение и библиография. Малко странно изглежда решението съдържанието на главите с номерация от 2 до 4 да обхваща творчеството само на един избран автор, защото по този начин анализите и сравненията не могат директно да очертаят различията в творческите подходи, в художествените намерения/цели и инструментални решения по отношение

спецификата на клавирното изкуство. В този смисъл, от моя гледна точка, докторантското изследване можеше да бъде структурирано напр. в 2 глави, изходящи от общата съдържателност: „Избрани български композитори и кратък обзор на творчеството им” и „Характеристични особености на авторските подходи в клавирно-сюитни цикли”.

Целта и задачите на изследването са формулирани от Ян Си и се свеждат към представянето на информация за някои български композитори и избрани авторски клавирни сюити, сътворени в последните години на XX век.

Дисертационният труд обхваща 173 страници основен материал, който е подкрепен от 143 музикални примера, използвани като нагледни компоненти на дадени теоретични постановки или свързани с определена музикалнохудожествена и изпълнителска проблематика. По мое мнение, някои от тези примери, по-късно ще ги посоча, можеха да бъдат едновременно представени, а не последователно, защото са съотносими към еднакви/повтаряеми авторски подходи и клавирни похвати.

Докторантката работи с избран обем информационни и научни материали, които дават добра възможност да се направят коректни изводи и точни оценки на развиваната лична концепция за инструментална проблематика. Проведените интервюта с разглежданите композитори и техни творби са изиграли несъмнено положителна роля при изграждането и структурирането на дисертацията.

Осъщественият от дисертантката исторически обзор в първа глава е твърде схематичен, обхваща някои известни факти, които не осветляват достатъчно търсената тематика и от тях не може да се изведе логичен извод какви са всъщност общите черти и конкретни различия в подхода при създаването на авторска „класическа” сюита и битоващите от това време фолклорни български образци. Нека подчертаем, че сюитността е ярък белег на съществуващата народна музика, но нейната характеристика

стремително се променя, когато намира развитието си в оркестровата инструментална, а по-късно и в клавирната музика. Този факт се отбелязва в автореферата, но само с едно изречение на стр. 14. Твърде бързо дисертантката преминава от средата на XIX век към последните 20 години на XX век, без да се изясни проблематиката на сюитността като нов подход и развитие на нейната съдържателност. Основа на този преглед трябваше да е историческия поглед към клавирната музика в България, представена с някои конкретни примери от първите творчески поколения композитори. Така линията на повествованието щеше директно да има своята отправна точка към спецификата на клавирното изкуство.

Параметрите на докторантското изследване обхващат технологични и художествени постановки, клавирноизпълнителска проблематика, предлагат съждения и сравнителен анализ от гледна точка на разбирането за съвременност и неговата оценъчност т.н. Тези направления на научното изследване оформят цялостния поглед върху предложената тематична концепция.

Представянето на творбата „Микросюита” - автор Пенчо Стоянов, и структурирането на последващото аналитично изследване, дават възможност за разкриване на авторския подход към избраните композиционните похвати, изграждащи музикалната съдържателност. Дисертантката ползва широко интервюто с композитора като основа на своите съждения и отправна точка при анализа. Има някои неточности – напр. смесването на термина орнаментиката с ритмични нотни групирания от шестнайстина и осмина, които създават подобно звуково впечатление. (стр. 20) На същата стр. се казва „*преобладаваща метрическа свобода, присъща на българските безмензурни песни*”. Това заключение е твърде спорно, защото безмензурната песен се провежда винаги в осъзната от изпълнителя ритмика, съответстваща на литературната фабула и образност в текста, базирана върху пулсацията на най-малките нотни стойности. В

този смисъл, най-вече в орнаментиката и в нейното изпълнение има различна темпова допустимост.

Съвсем коректно вниманието на дисертантката се спира върху „конструктивния интервал умалена октава” (стр. 23) и „конструктивните интервали малка секунда и възходяща кварта” (стр. 26), заложен от композитора като основен градивен материал в сюитния цикъл. Ако избраните примери бяха посочени първоначално само с тяхната номерация, а впоследствие нотно представени заедно, щеше още по-ярко да се отбележи присъствието им в клавирирната фактура. Умалената октава я има още в пр. 2 в акордите на съпровода, после в пр. 4, но вече като мелодично последование, в пр. 7 е в басовата линия, а по-късно нейното звучене се идентифицира в акордите, съдържащи интервала голяма септима. Последованията от малка секунда и възходяща кварта, посочени в пр. 5 се виждат още в пр. 2, а също и в пр. 3, само че секундовия ход е в низходяща посока.

Предвид значителния обем на разглеждания материал, съвсем обосновано е на трета глава да се отдели повече място в дисертацията. Трите сюитни цикъла на композитора Николай Стойков са емблематични творби в създадения от него през годините богат клавирен репертоар. Обширно е представена образността на отделните части и проблематиката при изграждането на различните музикални форми. Направените общи изводи: за връзката на сюитните цикли с фолклора, представени от директни цитати на автентична музика; за авторското пресъздаване на елементи, типични за народната музика и инструментариум; за употребата на характерни за фолклора контрастни части на музикалната форма и т. н. са прецизно и точно изяснени и обосновани като художествен подход.

Многократно използваните от композитора полифонични похвати и добавянето на подгласни интонации, характерни за българския фолклор, са теоретично изяснени и отразени в приложените примери. Отбелязана е

симфонизацията на клавирната фактура, нейния голям регистров обхват и многоплановост (стр. 39,41), както и появата на алеаторни моменти в нея. Специално са посочени творби, в които песента се развива диатонично, а в интермедиите се появява хроматика – „похват, повлиян от фолклорните „отсвири” в българската народна музика”. (стр.41)

В противовес на разгледаните преди това автори Стоянов и Стойков, сюитата „*Vacillus Bulgaricus*” на композитора Красимир Милетков е създадена като тонална музика и с ясна структура на музикалните форми на частите. Тя предлага една уравновесена звукова картина, в която ясно се очертава логиката на мелодичното, хармонично и метрично развитие. Тези различия са отбелязани и при дисертантката, но без директно да се съпоставят творческите подходи на тримата автори, което не дава възможност за обобщени конкретни изводи. Би могло сумарно да се говори за фолклорната база на тематизма, за различното третиране на хармоничния вертикал, за свободното използване на ритмиката и стандартното ѝ прилагане, за различията в линейното развитие на мелодичната тъкан, за своеобразните звуковите ефекти и индивидуално тълкуване на ролята на регистъра в клавирната фактура и за още много детайли. Като разнородни творчески подходи на композитора Пенчо Стоянов, интерес представляват двете негови сюити. Паралелното им разглеждане би представлявало любопитен анализ.

Самостоятелно обособената глава 5-та изглежда добре като последна част на труда, предвид конкретното ѝ насочване към детската изпълнителска аудитория, с разглеждането на жанровия характер на пиесите и обобщаващата изследователска теза. „Детският свят като сюжетност в някои български сюитни цикли след 80-те години на XX век” е интересно решение на докторантката от педагогическа гледна точка. Към разработката на тази глава нямам забележки и смятам, че тя е от особена важност в изграждане концепцията на теоретичното изследване.

За съжаление, встрани от дисертацията и във всички глави на изследването, остават несподелени личните идеи на Ян Си като клавирен изпълнител и педагог, свързани напр. със спецификата на педализацията; с предложения за точна апликатура, според конкретната проблематика особено на мелодичното развитие; нейната изпълнителска трактовка по отношение изграждане линията на драматургията в сюитните цикли, което би допринесло за още по-голям интерес към дисертационния труд и за неговата обхватна приложимост. А и един „чужд“ поглед, от различна национална култура, професионално представен, би предизвикал особен интерес сред бъдещите изпълнители на това творчество.

Независимо от изказаните критични оценки и конструктивни предложения към съдържанието на доктората, ясно се очертава неговия **научен и научноприложен принос**, посочен в автореферата. Теоретико-практическата разработка на материала има своята качественост и отразява високото ниво на образованост и подготвеност на Ян Си в подхода ѝ към научните изследвания. Общите и конкретни **изводи**, до които тя достига, са с ясна съдържателност, а в търсената логичност на тяхното излагане е заложена разностранната им проблематика, представени са идеи за приложение на творческите опуси в различни образователни системи.

Авторефератът изцяло отговаря на съдържанието на дисертационния труд и представя всички негови най-важни страни. Посочените приноси са неоспорими и са свързани с необходимия доказателствен материал. Резултатите от изследването могат да бъдат успешно приложени в обучението, което е постижение на дисертантката.

Представените публикации отразяват основни съдържателни аспекти от развитието и концептуалността на дисертационния труд и несъмнено са изиграли важна роля за достигането до верни заключения и изводи в него.

Концертно-изпълнителската дейност отговаря на изискванията за тази докторантура.

Заключение

Разглежданата докторската дисертация е важно изследване, съвременно по своята същност, което предлага добри възможности за еднаква приложимост в обучението по музика в национални и чуждестранни образователни системи. То може да допринесе за обогатяването на методиката на преподаване с нови съдържателни компоненти и напълно би се вписало в тенденциите на съвременната педагогика.

Като отчитам приносния характер на труда и заложените образователни перспективи в него, убедено предлагам на научното жури да присъди на Ян Си научната и образователна степен „доктор” по научната специалност 8.3 „Музикално и танцово изкуство”

28.08. 2019 г.
София

/ проф. д.изк. Филип Павлов /